

Anonymiseret version

Oversættelse

C-759/19 – 1

Sag C-759/19

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

16. oktober 2019

Forelæggende ret:

Landgericht Gera (Tyskland)

Afgørelse af:

11. oktober 2019

Sagsøger:

PG

Sagsøgt:

Volkswagen AG

Landgericht Gera

[udelades]

Kendelse

I sagen

PG, [udelades] Remda-Teichel

– sagsøger –

[udelades]

mod

Volkswagen AG, [udelades] Wolfsburg

– sagsøgte –

vedrørende erstatning

har 7. afdeling for civile sager ved Landgericht Gera (regional ret i første instans i Gera, Tyskland) [udelades]

[udelades] den 11. oktober 2019

afsagt følgende k e n d e l s e:

[Org. s. 2]

I. Sagen udsættes.

II. Følgende præjudicielle spørgsmål forelægges Den Europæiske Unions Domstol med henblik på fortolkning af fællesskabsretten i henhold til artikel 267 TEUF:

1. Skal §§ 6, stk. 1, og 27, stk. 1, i Verordnung über die EG-Genehmigung für Kraftfahrzeuge und ihre Anhänger sowie für Systeme, Bauteile und selbstständige technische Einheiten für diese Fahrzeuge (bekendtgørelse om EF-godkendelse af motorkøretøjer og påhængskøretøjer dertil samt af systemer, komponenter og separate tekniske enheder til sådanne køretøjer, herefter »EG-FGV«) henholdsvis artikel 18, stk. 1, og artikel 26, stk. 1, i direktiv 2007/46/EF fortolkes således, at fabrikanten tilsidesætter sin pligt til at udstede en gyldig attest i henhold til § 6, stk. 1, i EG-FGV (henholdsvis sin pligt til i henhold til artikel 18, stk. 1, i direktiv 2007/46/EF at vedlægge en typeattest), når han har monteret en ulovlig manipulationsanordning som omhandlet i artikel 5, stk. 2, og artikel 3, nr. 10), i forordning (EF) nr. 715/2007 i køretøjet, og markedsføring af et sådant køretøj er i strid med forbuddet mod at markedsføre et køretøj uden gyldig typeattest som omhandlet i EG-FGV's § 27, stk. 1 (henholdsvis med forbuddet mod at sælge uden gyldig typeattest som omhandlet i artikel 26, stk. 1, i direktiv 2007/46/EF)?

I bekræftende fald:

1a. Har EG-FGV's §§ 6 og 27 henholdsvis artikel 18, stk. 1, artikel 26, stk. 1, og artikel 46 i direktiv 2007/46/EF til formål at beskytte en tredjemand som omhandlet i BGB's § 823, stk. 2, navnlig også med hensyn til dennes dispositionsfrihed og formue? Hører en slutkundes erhvervelse af et køretøj, som er blevet markedsført uden gyldig typeattest, til den gruppe af risici, som disse bestemmelser blev udstedt for at afværge?

2. Har artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 715/2007 til formål netop også at beskytte slutkunden og navnlig også med hensyn til dennes dispositionsfrihed og formue? Hører en slutkundes erhvervelse af et køretøj, i hvilken der er monteret en ulovlig manipulationsanordning, til den gruppe af risici, som denne bestemmelse blev udstedt for at afværge?

Præmisser:

I.

1. Sagsøgeren forlanger, at sagsøgte i forbindelse med den såkaldte VW-udstødningsskandale på grundlag af ansvar uden for kontrakt tilbagebetaler købsprisen for en personbil, der er fremstillet af sagsøgte, med fradrag af en godtgørelse for benyttelse.

2. På sagens nuværende stade lægger den forelæggende ret følgende faktiske omstændigheder til grund: **[Org. s. 3]**

Den 2. december 2012 købte sagsøgeren [udelades] en ny personbil VW Caddy Maxi Trendline 2,0l TDI af Autohaus Rinnetal GmbH i Rudolstadt for 26 023,03 EUR.

Den nævnte personbil er forsynet med en motor af type EA-189, hvis oprindelige software bidrog til at optimere emissionsværdierne for kvælstof i myndighedernes kontrolprocedure, idet motoren har et udstødningsrecirkulationssystem med to driftsmodi. Modus 1 er en kvælstofoptimeret modus med en relativt høj udstødningsrecirkulationsrate, mens modus 0 er en partikeloptimeret modus, hvor udstødningsrecirkulationsraten er lavere. Motorstyreenhedens software registrerer, om køretøjet befinder sig i den almindelige vejtrafik eller på en teknisk prøvestand med henblik på at måle emissionsværdierne. Under testcyklussen henholdsvis testen på prøvestanden afspiller den indbyggede software under kvælstofudstødningen herefter motorprogrammet modus 1, hvorigennem der opnås lavere nitrogenoxidværdier, og de ved lov foreskrevne udstødningsværdier samt grænseværdierne for nitrogenoxid i henhold til Euro 5-udstødningsnormen overholdes. Under virkelige kørselsbetingelser i vejtrafikken drives bilen derimod i udstødningsrecirkulationsmodus 0. De emissionsværdier, der opstår i denne forbindelse, stemmer ikke overens med de værdier, som sagsøgte som producent af denne bil har angivet i EF-typeattesten.

Manipulationsanordningen blev fra sagsøgtes side monteret med direktionens kendskab og efter dennes anordning, eller blev i det mindste tolereret af denne, og dette skete med det formål på slutkundernes bekostning at sænke sagsøgtes egne omkostninger, at maksimere overskuddet gennem en massiv afsætning af således manipulerede biler samt at skaffe sig en konkurrencefordel i forhold til konkurrerende bilfabrikanter. Den i denne forbindelse nødvendige vildledning af de intetanende godkendelsesmyndigheder og slutkunder om, at der fandtes en sådan manipulationsanordning, og at lovens udstødningsbestemmelser faktisk ikke blev overholdt, var en del af den samlede plan.

Sagsøgeren, som således var blevet vildledt (af sin forhandler som instrument for sagsøgte), købte bilen for at benytte den i den offentlige vejtrafik. Sagsøgeren ville ikke have købt bilen, hvis han havde vidst, at de materielle godkendelseskrav

ikke er opfyldt, og at der derfor er risiko for, at han (på sigt) ikke kan anvende bilen til dette formål, fordi den bliver taget ud af drift.

Køberen har benyttet bilen siden købet. Den 25. juli 2019 var kilometerstanden 93 000. [Org. s. 4]

II.

I den foreliggende sag kan sagsøgte kun have et ansvar uden for kontrakt i henhold til BGB's § 823, stk. 2, sammenholdt med artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 715/2007 (jf. 1.), i henhold til BGB's § 823, stk. 2, sammenholdt med EG-FGV's §§ 6, stk. 1, 27, stk. 1, (jf. 2.) samt BGB's § 826 (jf. 3.).

De respektive tilknytningsmomenter er i denne forbindelse følgende:

1. I den omtvistede personbil er monteret en ulovlig manipulationsanordning som omhandlet i artikel 5, stk. 2, og artikel 3, nr. 10), i forordning (EF) nr. 715/2007. Den pågældende afgørelse fra motormyndigheden er endelig og har således bindende virkning for den civile sag. I øvrigt følger den forelæggende ret Bundesgerichtshofs (forbundsdomstol, Tyskland) udtalelser i så henseende i dennes kendelse af 8. januar 2019 [udelades] og tilslutter sig disse.

I modsætning til sagsøgtes opfattelse er den anvendte software ikke en rent intern motorisk foranstaltning. Funktioner i emissionskontrollsystemet ændres ved brugen af softwaren. Når bilen befinder sig på prøvestanden, anvendes udstødningsrecirkulationsmodus 1, hvor en forøget udstødningsrecirkulation med lav nitrogenoxidudstødning finder sted. Derved føres mere nitrogenoxid tilbage til motoren end i udstødningsrecirkulationsmodus 0, som er aktiveret under normal kørsel. Med den ændrede modus er den nitrogenoxidudstødning, der når emissionskontrollsystemet, lavere end under normal kørsel. Der ledes således nitrogenoxid uden om målingen. Derigennem ændres emissionskontrollsystemets funktion, eftersom de måleværdier, der beregnes i systemet, ikke svarer til værdierne under normal kørsel.

Sagsøgtes argumentation om, at grænseværdierne under faktisk kørsel ikke er afgørende, da lovgiver har besluttet sig for at måle grænseværdierne under laboratoriebetingelser, er ligeledes irrelevant. Dette argument kunne være væsentligt, hvis de forskellige kørselsbetingelser var den eneste faktor, der bidrog til forskellen i nitrogenoxidudstødningen. Dette er imidlertid netop ikke tilfældet. Foruden de forskellige kørselsbetingelser er der i de berørte biler – også ifølge sagsøgtes egen fremstilling – den – ulovlige – yderligere faktor, at der er anvendt software, som påvirker nitrogenoxidudstødningen ved at ændre den anvendte modus. Sagsøgte har med anvendelsen af softwaren overskredet grænsen for, hvad der er lovligt [udelades] [henvisning til national retspraksis].

2. Spørgsmålet om, hvorvidt der derudover også foreligger en overtrædelse af EG-FGV's §§ 6, stk. 1, og 27, som er baseret på artikel 18 [org. s. 5], stk. 1, og

artikel 26, stk. 1, i direktiv 2007/46/EF, afhænger af erklæringens indhold og betydningen af en typeattest.

Ifølge Oberlandesgericht Braunschweigs (regional ret i første instans i Braunschweig, Tyskland) [udelades] opfattelse er det ikke afgørende, om det konkrete køretøj lever op til lovens krav, men kun, om attesten udstedes af den rigtige fabrikant og henføres til den godkendte type, dvs. at attesten opfylder visse formelle krav, selv om den muligvis indholdsmæssigt er forkert. Derfor berører monteringen af en ulovlig manipulationsanordning ikke typeattestens gyldighed.

Ifølge den modsatte opfattelse indebærer en sådan attest samtidig en erklæring om, at køretøjet opfylder alle relevante gældende bestemmelser i EU [udelades], med den konsekvens, at typeattesten, hvis der er monteret en ulovlig manipulationsanordning – som i den foreliggende sag – er urigtig og dermed ugyldig, og der derfor foreligger markedsføring uden gyldig attest (overtrædelse af EG-FGV's § 27, stk. 1) samt en overtrædelse af fabrikantens pligt til at udstede en gyldig attest i henhold til EG-FGV's § 6, stk. 1 [udelades].

Det fremgår allerede af den målsætning, der er formuleret i bilaget til forordning (EF) nr. 385/2009, og hvorefter typeattesten »er en erklæring, som køretøjsfabrikanten afgiver over for køberen for at forsikre denne om, at det erhvervede køretøj på det tidspunkt, det blev fremstillet, opfyldte den gældende lovgivning i Den Europæiske Union«, at den formalistiske opfattelse er forkert, og at typeattesten har det sidstnævnte mere vidtgående erklæringsindhold.

Dermed er en materiel urigtighed på grund af monteringen af en ulovlig manipulationsanordning ganske vist ikke i sig selv ensbetydende med, at typeattesten er ugyldig, men ovennævnte funktionsbeskrivelse taler snarere for end imod en sådan ugyldighed, ikke mindst henset til EU-retlige fortolkningsregler.

Besvarelsen af det første spørgsmål er derfor relevant for afgørelsen med henblik på, om der i denne sammenhæng i det hele taget foreligger en overtrædelse af en retsregel fra sagsøgtes side, som kan danne grundlag for et ansvar uden for kontrakt.

3. Markedsføringen af et køretøj, hvori der målrettet er monteret en ulovlig manipulationsanordning [org. s. 6], hvorved den lovstridige softwareprogrammering bevidst forties, samt den dermed forbundne konkludente vildledning af godkendelsesmyndighederne og slutkunden om, at alle godkendelsesbetingelser er opfyldt, og at det er lovligt at anvende køretøjet i trafikken uden begrænsninger, med henblik på at reducere omkostningerne og maksimere overskuddet gennem høje afsætningstal, idet man samtidig skaffer sig en konkurrencefordel på de intetanende kunders bekostning, udgør en forsætlig skade som følger af en forkert handling (BGB's § 826).

Den omstændighed, at sagsøgeren ikke har købt køretøjet direkte af sagsøgte, griber i denne forbindelse som udgangspunkt ikke ind i årsagsforbindelsen mellem

vildledningen og købet af køretøjet. Sagsøgte har nemlig bevidst sat årsagsforløbet i gang ved at markedsføre køretøjet via sine distributionskanaler. Virkningen af den konkludente vildledning fra fabrikantens side, der er forbundet med markedsføringen af køretøjet, fortsætter også, eftersom forhandleren af køretøjet med hensyn til sådanne oplysninger blot videregiver den viden, som fabrikanten har formidlet, og køberen i så henseende stoler på fabrikantens oplysninger og – som i den foreliggende sag – på dennes seriøsitet. Sælgeren af bilen er i så henseende et instrument for sagsøgte, der handler som indirekte gerningsmand.

Sagsøgtes adfærd har også påført sagsøgeren en skade, som allerede skal ses i indgåelsen af den ugunstige købekontrakt, der ellers ikke ville være blevet indgået [udelades] [henvisning til national retspraksis].

De subjektive betingelser i BGB's § 826 sammenholdt med BGB's § 31 er ligeledes opfyldt. Henset til sagsøgtes sekundære oplysningspligt har denne ikke gyldigt bestridt sagsøgerens tilstrækkeligt underbyggede påstande i denne forbindelse. [Udelades] [henvisning til national retspraksis].

III.

Det er en forudsætning for et ansvar uden for kontrakt i henhold til BGB's § 823, stk. 2, sammenholdt med artikel 5, stk. 2, i forordning (EF) nr. 715/2007, at sidstnævnte er en beskyttelseslov, hvilket er relevant for sagens afgørelse. Tilsvarende gælder for et ansvar i henhold til BGB's § 823, stk. 2, sammenholdt med EG-FGV's §§ 6, stk. 1, 27, stk. 1, såfremt der i så henseende i det hele taget foreligger en overtrædelse af en eller flere af bestemmelserne (jf. II.2.) – **[org. s. 7]**, hvilket i første omgang forudsætter, at det første indledende spørgsmål besvares bekræftende.

En norm har til formål at beskytte tredjemand, hvis den i det mindste også har til formål at beskytte den enkelte eller enkelte grupper af personer mod krænkelser af et bestemt retligt gode. I forbindelse med på- og forbud skal den beskyttede interesse, karakteren af krænkelsen heraf og gruppen af beskyttede personer være tilstrækkeligt præcist defineret. Det afgørende er ikke lovens virkning, men dens indhold og formål, samt om lovgiver ved dens vedtagelse netop havde til hensigt at hjemle en retsbeskyttelse som den, der påberåbes som følge af den påståede krænkelser, for enkeltpersoner. Det er uden betydning, at retsnormen derudover eller endog primært tager sigte på almene hensyn, så længe beskyttelsen af den enkelte ikke blot er en refleks af normen. Etableringen af et individuelt erstatningskrav skal i det mindste forekomme hensigtsmæssigt og holdbart inden for rammerne af den samlede ansvarsretlige ordening. Hvorvidt dette er tilfældet, skal fastslås på grundlag af en fuldstændig og samlet vurdering af sammenhængen mellem de regler, som den pågældende norm er en del af [udelades].

Desuden er erstatningspligten begrænset af normens beskyttelsesformål. Der foreligger kun et ansvar for de tilsvarende og adækvate følger, der hører til den

gruppe af risici, som den overtrådte norm er udstedt for at afværge. Der skal være en indre sammenhæng mellem den skade, der gøres gældende, og den farlige situation, som skadevolderen har skabt; en »ydre«, så at sige »tilfældig« sammenhæng er ikke tilstrækkelig. I så henseende er det nødvendigt med en kvalitativ bedømmelse. Herefter skal den overtrådte norms hensigt og rækkevidde undersøges, ligesom det skal afklares, om denne norm har til formål at undgå den skade, der gøres gældende [udelades].

Spørgsmålet om, hvorvidt ovennævnte bestemmelser beskytter tredjemand, dvs. om de netop også har til formål at beskytte de enkelte bilkøbers dispositionsfrihed og formue, og om købet af en bil, i hvilken der er monteret en ulovlig manipulationsanordning, hører til den gruppe af risici, som de(n) overtrådte norm(er) er udstedt for at afværge, er hidtil meget omtvistet i den tyske retspraksis, mens der – så vidt det fremgår – i vid udstrækning ikke foretages en undersøgelse på grundlag af normens beskyttelsesformål.

Oberlandesgericht Braunschweig (regional ret i første instans i Braunschweig) [udelades] har f.eks. med udførlig begrundelse argumenteret for, at de ovennævnte bestemmelser ikke skal ses som beskyttelseslove som omhandlet i BGB's § 823, stk. 2, [org. s. 8] da de ikke har til formål at beskytte en bilkøbers formue, men derimod sigter mod høj trafikikkerhed, sundheds- og miljøbeskyttelse og rationel energiudnyttelse.

Heroverfor anføres det, at det er uskadeligt, hvis den overtrådte norm ganske vist primært skal tjene almene hensyn, såfremt beskyttelsen af den enkelte – hvilket lægges til grund i den foreliggende sag – ikke blot er en refleks, men derimod kan henføres til normens opgaveområde [udelades]. For så vidt angår de EU-retlige normer skal det desuden bemærkes, at erstatningskrav af hensyn til en effektiv gennemførelse af EU-retten også tilkendes i de tilfælde, hvor de overtrådte normer ikke har til formål at yde individuel beskyttelse [udelades]. Desuden fremgår den individuelle beskyttelse også af den funktionsbeskrivelse, der allerede er nævnt ovenfor (II.2.) i bilaget til forordning (EF) nr. 385/2009 [udelades].

Den forelæggende ret kan ikke afgøre, hvilken fortolkning der er den rette, især henset til en tilstrækkelig gennemførelse af artikel 18, stk. 1, artikel 26, stk. 1, og artikel 46 i direktiv 2007/46/EF, under hensyntagen til EU-retlige maksimer og i lyset af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, i og med at de argumenter, der anføres fra begge sider, absolut er væsentlige, men på visse punkter modstridende.

IV.

Et ansvar uden for kontraktforhold i henhold til BGB's § 826 er ligeledes som udgangspunkt begrænset til skader, som er omfattet af beskyttelsesområdet for det overtrådte på- eller forbud [udelades]. Kun den, der er direkte krænket ved en forkert handling eller som følge af en forkert handling som tredjemand lider et tab ikke kun som en refleks af den direkte krænkede, har ret til erstatning [udelades].

Der er delte meninger om, hvorvidt et ansvar i konstellationer som den foreliggende skal korrigeres ud fra aspektet om beskyttelsens formål, og spørgsmålet besvares forskelligt.

Hvis der ikke tages udgangspunkt i overtrædelsen af artikel 5, stk. 2, første punktum, i forordning (EF) nr. 715/2007 henholdsvis EG-FGV's §§ 6 og 27, men den forkerte handling derimod udelukkende begrundes med den vildledning, der fandt sted i forbindelse med markedsføringen af køretøjet, og denne vildlednings fortsatte virkning, netop også over for slutkunden, er det ud fra beskyttelseshensyn ikke nødvendigt at korrigere, **[org. s. 9]** idet den vildledte skal beskyttes ubegrænset og have erstattet alle tab, som han har lidt som følge af vildledningen [udelades]. Lægges der derimod afgørende vægt på, at sagsøgte markedsførte produktet under anvendelse af en ulovlig manipulationsanordning, er spørgsmålene i vid udstrækning identiske med de i afsnit III. anførte [udelades].

En sådan isoleret betragtning er imidlertid ikke mulig. Der er i sidste ende tale om uadskillelige aspekter af en samlet hændelse og en samlet plan. Ligesom en (massiv) markedsføring af køretøjerne, der var udstyret med en ulovlig manipulationsanordning, med henblik på at nå de tilsigtede mål ikke var mulig uden en vildledning af godkendelsesmyndighederne og slutkunden, er et bedrageri ikke muligt uden manipulationen som genstand for vildledningen. Ud over spørgsmålet om den (manglende) overholdelse af udstødningsbestemmelserne var der ikke nogen anden forklaring på vildledningen. Kernen i anklagen om en forkert handling er i denne forbindelse og tilsvarende efter den forelæggende rets opfattelse overtrædelsen af udstødningsbestemmelserne. Henset hertil kan et ansvar i henhold til BGB's § 826 ligeledes også kun begrundes, hvis formålet med udstødningsbestemmelserne ikke kun er en refleksagtig beskyttelse af den respektive slutkunde, og det netop var hensigten også at beskytte denne mod det tab, der gøres gældende.

Afgørelsen af spørgsmålet om, hvorvidt der foreligger et krav i henhold til BGB's § 826, afhænger derfor også af besvarelsen af det første spørgsmål, litra a) (såfremt det første indledende spørgsmål besvares bekræftende), og af det andet spørgsmål, nærmere betegnet af, om de ovennævnte bestemmelser som krævet beskytter tredjemand, og om en slutkundes køb af et køretøj, i hvilket der er monteret en ulovlig manipulationsanordning, og/eller som er markedsført uden gyldig typeattest, hører til den gruppe af risici, som de(n) overtrådte norm(er) er udstedt for at afværge.

V.

Det første spørgsmål, første spørgsmål, litra a), og det andet spørgsmål bliver ikke irrelevante for afgørelsen som følge af, at sagsøgeren allerede kan gives medhold, fordi sagsøgeren har et krav i henhold til BGB's § 823, stk. 2, sammenholdt med § 263, stk. 1, i Strafgesetzbuch (straffeloven, herefter »StGB«). Dette er nemlig ikke tilfældet.

Bortset fra overvejelserne om beskyttelsesformålet, som også er relevante i denne sammenhæng, er det ikke i tilstrækkelig grad godtgjort, at betingelserne for et sådant krav er opfyldt. **[Org. s. 10]**

StGB's § 263 er en strafferetlig forskrift, som gør en bestemt fysisk persons konkrete handling eller undladelse strafbar. Der kan ikke rejses tiltale mod en juridisk person. I overensstemmelse hermed burde sagsøgeren navnlig på underbygget vis have anført, hvilket direktionsmedlem, hvilken repræsentant eller hvilken medhjælper, der har begået hvilken konkret vildledning, eller hvem der har fået instruks herom af sådanne personer, samt hvornår og hvor. Den omstændighed, at sagsøgeren ikke har mulighed herfor som følge af manglende indblik i sagsøgtes interne forretningsgange, er i denne sammenhæng uvæsentlig. I modsætning til anvendelsesområdet for BGB's § 826, hvor der er tale om en civilretlig påtale, gælder principperne om den sekundære oplysningspligt (jf. III.3.) ikke til fordel for en sagsøger, der rejser strafferetlige anklager mod en juridisk persons medarbejdere og støtter disses civilretlige ansvar herpå.

[Udelades]

ARBEJDSDOKUMENT